

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС
(1880 - 1917)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2005

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

110

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Шуловић и Александра Драгшин

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 125 година од рођења песника Владислава Петковића Даса. Изложба је отворена од 5. септембра до 3. октобра 2005. године у витринама испред свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске и Рукописног одељења Матице српске (РОМС).

Испод сваке каталошке јединице уписане су сизнатуре.

Ако пажљиво упоредимо сачуване верзије неких његових песама, које још нису прикупљене ни ваљано анализирани, приметимо да је Дис управо тако и поступао: дорађивао је стих који није био метрички самерљив с осталима, уједначавао је строфичке облике, понекад је мењао размештај строфа, а додавао је и покоју нову. Шта је речено о стиху и строфи, односи се и на слике којима их је испуњавао.

Нико досад није хвалио Дисову песничку умешност. Ни ми нећемо моћи. Умешност, уосталом, није исто што и уметност. Па и поред тога извесну умешност запажамо чим узмемо у руке његову прву и пресудну књигу *Утопљене душе* (1911). Пресудну зато што се према значају који је добила у историји српског песништва с правом може рећи: Дисова поезија, то су углавном *Утопљене душе*, уз омањи број неуврштених песама и оних које су настале после 1911.

Новица Петковић, 2004

Међу нашим песницима несрећне судбине су биле честе; једанпут због спољних околности, други пут због личне преосетљивости и несналажења - али слика коју Дисова судбина пружа, тужна је чак и у склопу наше књижевне историје; његова је несрећа двострука: долазила је и споља, и из дубине сопствене личности. Заједнички су га његов темперамент и његов социјални ранг унапред определили за живот у сенци, у повученост из које никад није успео да изађе; касније су његова мрачна расположења могла да нађу много подударности и оправдања у околностима које су му се низале око животног пута.

Миодраг Павловић, 1957

Владислав Петковић Дис који никада, ваљда, није прочитао ни један њихов стих припадао је по духу оној посебној затвореној породици великих светских песника које називамо "проклети песници". Своје проклетство носио је свесно и јасно и говорио га једним стихом којим код нас до њега нико није писао.

Много је наше доцније поезије прошло кроз пролом који је

теменом пробио тај човек уских груди, тај слабић и плачљивко који је ипак са тако много права рекао за себе: "И очију што их види моја снага".

Снага да ван традиција, без непосредног претходника отвори једну нову жилу наше поезије.

Борислав Михајловић, 1956

Дис је постао велики песник с малим бројем песама, али су те неколике велике песме уистину од непроцењиве вредности. Док је Дучић српски песнички језик довео у ред, установио и учврстио његов духовни поредак, Дис му је открио ирационална својства, ону метафизичку димензију без које се не може ни изразити ни схватити модерна песничка мисао. Код Диса не влада ред ни у синтакси ни у прозодији, али кроз његове песме струје космички ветрови и бруји један заумни језик више поетске комуникације. Ту није увек све ни јасно ни на месту, али је свагда чудесно и као с неког другог света, богомдано и прожето тајанством. Без таквог мистичног тона и заумних речи и склопова, без тих чистих песничких облика који се само могу наслутити и доживети као највиша музика, сва модерна поезија делује као нерешива загонетка. Дис је први међу српским песницима златног доба држао у руци златан, чаробни кључ модерног песништва. Говорио је језиком будућности, откривао дубине неизрецивог.

Предраг Палавестра, 1986

Песма *Можда спава* Владислава Петковића Диса једна је од врхунских песама целокупне српске поезије. У њој је на сублиман и високопоетски начин исказана тајанственост и недокучивост љубави, израђене од најфинијег ткања земаљског и небеског, у њој су сан и јава тако необично испреплетани да нам границе између њих не само што више нису јасне него нису ни потребне. Ова песма, најзад, плод је оне врсте креативне инспирације којој ни највеће критичке сумњалице не могу да одрекну вредност и значај. Она и данас узбуђује и подстиче на активно учествовање у доживљају, иако већ давно нема Диса, али ни "дисовске поезије".

Владета Јеротић, 1997

То је поезија декаденције, оне која, по речима једног искреног песника њеног, тежи "рају блата" и која тражи "ново у поквареном". Као што су стари песници имали лицемерство врлине, тако г. Петковић, са декадентима нашега времена, има лицемерство порока. Он је један од оних људи који су се у доба

романтизма називали "фаталним људима", и које је у новије време Пол Верлен назвао "проклетим песницима", а Бодлер "љубимцима пакла", чије душе су гробља којих се и месец плаши и по којима се само дугачки црви вуку. Као и ти "злокобници", г. Петковић је Порок, Проклетство, Зло, Фаталност, Пакао, Каин, Сотона.

Јован Скерлић, 1911

Тон Дисове поезије увек је нека варијанта хамлетовски драматизованог, судбинског презента. То је тон који подразумева да се нешто пресудно малочас управо десило. У том тренутку ваља се напрегнути из све снаге да би се човек извукао из егзистенцијалног шкрипца у који је доспео. И Дисова песма је, у ствари, увек то: разбољен, згађен или понесен одговор на примљени ударац, да не кажем нок-даун. У нашој модернистички конвенционализованој представи о овом песнику фалсификован је баш тај аутентични духовни простор из којег ниче Дисова песма. Прескочена је, или занемарена, чињеница да је Дисова песма најбоља кад је пише још омамљен од примљеног ударца, у тренутку кад почиње изнова да му се бистри у глави и да однекуд притиче нека нова снага.

Никола Кољевић, 1987

Утопљене душе Владислава Петковића Диса објављене су 1911. године, у сумрак балканских ратова, а њихова поетска временска инверзија прошлости, садашњости и предосећања будућности тако сугестивно призива садашњи час, његове "рушевине модерности", раздробљене цивилизације, измрцвареност српске нације и потпуно повлачење појединачног бивствовања у "визију јаве". Ако бисмо тражили источнице модерне, па и оно што данас, свако на свој начин доживљава као српску постмодерну поезију, онда су оне без сумње оличене у лелујавој путањи Дисових меланхолничних, самоироничних, каткада гротескних, нихилистичких, а често и етички ангажованих стихова.

Бојана Стојановић-Пантовић, 2004

(...) Можемо са доста извесности рећи да је песник Дис значајнији данас него у свом времену, јер се са растом ирационалности, и, уопште, симболичке димензије језика, тако пресудно важних за модерно песништво, Дис успоставља као тачка из које је српска поезија у XX веку заправо кренула. Дис је нека

врста песничког источника, први песник за кога би се могло рећи да су његови стихови симболички еквивалент невеселе човекове позиције у модерним временима. Бројни српски песници дошли после Диса имају свога песничког претка у Дису, ама то сродство није однос оца и сина, нити деде и унука, него је тај однос сроднички по томе што онај ко пише или жели да пише модерну поезију готово нужно мора дотаћи универзум песничког мишљења на чијем се хоризонту у српској поезији Дис објавио као први.

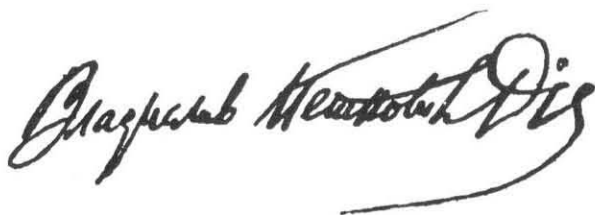
Михајло Пантић, 2002

Српски је пјесник Владислав Петковић, псеудоним Дис, недавно издао у Београду књигу *Утопљене душе*, збирку својих најбољих пјесама, које већ годинама у свим српским литерарним часописима обилно објелодањује. Дис – Петковић је поред Ракића, Ј. Дучића и С. Пандуровића један од најбољих садашњих пјесника Србије.

Тин Ујевић, 1911

Иако мисаоно наиван а интелектуално безазлен Дис је, суочен са великом тајном човековог постојања, наслућивао обресе те и у Дисовој поезији. Тако произилази да нас неуки песник Дис, вођен чудесном интуицијом и још чудеснијом језичком имагинацијом, својом поезијом уводи у архетипални облик доживљавања односа између Човека и Космоса, облик који је у основи свеколиког људског мишљења. Иако мисаоно наиван а интелектуално безазлен Дис је, суочен са великом тајном човековог постојања, наслућивао обресе те тајне а понекад проницао и у само њено језгро.

Светлана Велмар-Јанковић, 1990

A handwritten signature in black ink, reading "Vladislav Petković Dis". The signature is written in a cursive, flowing style with a long horizontal stroke at the end.

ДЕЈА

1. Идила / [Владислав Петковић] Dis. У: Српски књижевни гласник. - Год. 3, књ. 9, св.5 (1. јул 1903), стр. 352.
П П 1
2. Стара песма / [Владислав Петковић] Dis. У: Бранково коло. - Год. 9, бр. 35 и 35 (У Ср. Карловцима, 28. августа (10. септембра) 1903), стр. 1058-1059.
П Ш 338
3. Химна : посвећена српским државницима, уметницима и критичарима / Dis [Владислав Петковић]. У : Књижевна недеља. – Год. 1, бр. 6 (14. новембра 1904), стр. 63-64.
П Ш 33/1904
4. Разумљива песма / [Владислав Петковић] Dis. У: Нова искра. - Год. 7, бр. 4 (Београд, априла 1905), стр. 145.
П Ш 26
5. Утопљене душе / [Владислав Петковић] Dis. У: Нова искра. - Год. 7, бр. 10 (Београд, октобра 1910), стр. 309.
П Ш 26
6. Утопљене душе / Dis. - [Београд : б. и., 1911]. - 100 стр.
П 5223
7. Povratak / Dis [Vladislav Petković]. У : Savremenik. – God. 6, br. 11 (Studeni 1911), str. 637-638.
10713/1911
8. Ми чекамо цара / Владислав Петковић Dis. - 2. изд. - Београд : С. Б. Цвијановић, 1914. - 44 стр.
П 21438
9. Сакупљене песме / Влад. [Владислав] Петковић-Dis. - Београд : Напредак, 1921. - 194 стр., [1] лист с ауторовом сликом
П 5224
10. Дисово Последње Писмо. У: Летопис Матице српске. - 105, 327, 1-2 (јануар-фебруар 1931), стр. 41-45.
П П 951

11. Le Nirvana / Vladislav Petković-Dis. U: Anthologie de la poésie yougoslave des XIXe et XXe siècles / avec une introduction et des notices par Miodrag Ibrovac. - Paris : Delagrave, 1935. - Str. 207-208.
I 252780
12. Песме / Владислав Петковић-Dis. - Београд : Српска књижевна задруга, 1939. - XXII, 179 стр., [1] лист са сликом С. Ј. Јовановића
II 438478
13. Песме / Владислав Петковић Дис. - Београд : Нолит, 1956. - 153 стр.
I 12541
14. Песме / Владислав Петковић Dis. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1959. - 215 стр.
II 433373
15. Песме / Владислав Петковић-Дис. - Београд : Рад, 1960. - 154 стр.
I 7301
16. Nirvana / Vladislav Petković-Dis. U: An anthology of modern Yugoslav poetry / edited with a preface by Janko Lavrin. - London : J. Calder, 1962. - Str. 149-150.
II 281984
17. Утопљене душе / Владислав Петковић Дис. - Београд : Просвета, 1968. - 131 стр.
II 43405
18. Песме / Владислав Петковић-Дис. - Београд : Рад, 1970. - [1] лист са сликом аутора, 133 стр.
I 21534
19. Vladislav Petković Dis / izbor [i predgovor] Miodrag Jurišević. - Beograd : Mlado pokolenje, 1971. - 76 str.
I 23267
20. Нирвана / Владислав Петровић-Дис. - Скопје : Современост, 1981. - 57 стр.
II 83367

21. Srbski modernisti / Jovan Dučić, Milan Rakić, Aleksa Šantić, Vladislav Petković Dis. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1981. - 152 str.
II 80566
22. Možda spava / Vladislav Petković Dis. - Gornji Milanovac : Dečje novine, 1983. - 58 str.
II 88217
23. Песме / Владислав Петковић Дис. - Београд : Рад, 1984. - 122 стр., [1] лист с ауторовом сликом
I 35292
24. Песме / Владислав Петковић Dis. - Нови Сад : Матица српска, 1984. - 241 стр.
II 90383
25. Изабране песме / Владислав Петковић-Дис. - [1. изд.] - Београд : "Вук Караџић", 1986. - 142 стр.
II 99021
26. Песме / Владислав Петковић Dis. - Сремски Карловци : Каирос, 1995. - 248 стр.
I 43234
27. Talán alszik... / Vladislav Petković-Dis. U: Szerelem Rómában / Szenteleky Kornél. - Újvidék : Forum, 1995. - Str. 211-212.
II 166487
28. Утопљене душе / Владислав Петковић Dis. - Београд : Удружење издавача и књижара Југославије, 1997. - 100 стр.
III 418939
29. Утопљене душе и последње песме / Владислав Петковић Dis. - [1. изд.] - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1998. - 142 стр.
II 437268
30. Песме / Владислав Петковић Дис. - Београд : Рад, 1999. - 138 стр.
I 43292
31. Можда спава и друге песме / Владислав Петковић-Дис. - Београд : Српска књижевна задруга, 2000. - 93 стр.
I 43156

32. Можда спава / Владислав Петковић Дис. - [1. изд.]. - Пожега : Епоха, 2002. - 77 стр.
II 452230
33. Најлепше песме Владислава Петковића Диса / избор и предговор Миодраг Радовић. - Београд : Просвета, 2002. - 106 стр.
II 455898
34. Записи ; Преписка ; Био-библиографија / Владислав Петковић Дис. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2003. - 274 стр., [20] стр. табли
II 456628
35. Поезија / Владислав Петковић Дис. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2003. - 442 стр.
II 456629

ЛИТЕРАТУРА

36. Част и слобода творцима! / Свет. [Светислав Стефановић. У: Бранково коло. - Год. 17, бр. 37 (15. септембра 1911), стр. 577-578.
II III 338
37. Velike sitnice i sitne veličine / Antun Gustav Matoš. - У : Savremenik. – God. 6, br. 1 (Studenі 1911), str. 680-684.
10713/1911
38. Еволуција песимизма / Станислав Винавер. У : Република. – Год. 4, бр. 213 (Београд, уторак 9. новембар 1920), стр. 2-3.
II Фол 375
39. Dis : Владислав Петковић-Dis: "Сакупљене песме" / С[има] Пандуровић. У: Мисао. - Књ. 5, св.3 (1921), стр. 216-225.
II II 9
40. Песник "сплина" и "нервозе" / Бранко Лазаревић. У: Импресије из књижевности. Св. 2 / Бранко Лазаревић. - Београд : "Г. Кон", 1924. - Стр. 25-36.
II 4450/2

41. Један живот / Бранко Лазаревић. У: Импресије из књижевности. Св. 2 / Бранко Лазаревић. - Београд : "Г. Кон", 1924. - Стр. 37-42.
П 4450/2
42. Матош ; Дис ; Ујевић / Велибор Глигорић. - Београд : [б. и.], 1929. - 55 стр.
Ш 434454
43. Дисови тренутци : из живота песника Владислава Петковића-Диса / В.С. Зоровавељ. У: Летопис Матице српске. - 105, 327, 1-2 (јануар-фебруар 1931), стр. 34-41.
П П 951
44. Како се оженио песник Дис. У: Политика. - Год. 28, бр. 8207 (13. март 1931), стр. 9.
П V 594
45. Непозната домаћица без које не би могао да се венча песник "Утопљених душа" : једног септембарског јутра године 1911, у цркви св. Марка / Радмила Бунушевац. У: Политика. - Год. 35, бр. 10744 (23, 24, 25 и 26 април 1938), стр. 17.
П V 594
46. Дис / Станислав Винавер. У: Чардак ни на небу ни на земљи / Станислав Винавер. - Београд : Француско-српска књижара А. М. Поповића, 1938. - Стр. 227-228.
П 1033
47. Био-библиографска грађа о Владиславу Петковићу-Дису / Живорад П. Јовановић. У: Летопис Матице српске. - 130, 374, 4 (октобар 1954), стр. 339-343.
П П 951
48. Владислав Петковић Дис / Борислав Михајловић. У: Летопис Матице српске. - 132, 377, 3 (март 1956), стр. 189-200.
П П 951
49. Dva pola Disove poezije / Jasna Melvinger. У: Polja. - God. 10, br. 74 (мај 1964), str. 8-9.
П III 1114

50. Utopljene duše / Tin Ujević. U: Hrvatska književna kritika. 8, Tin Ujević / predgovor napisao i izbor izvršio Miroslav Vaupotić. - Zagreb : Matica hrvatska, 1964. - Str. 49-52.
II 19828/8
51. Дисов песнички хад / Вук Филиповић. У: Писци и време / Вук Филиповић. - Приштина : Јединство, 1970. - Стр. 9-41.
II 45824
52. Дис / Радомир Константиновић. - Чачак : Дисово пролеће, 1971. - 92 стр.
II 46085
53. Владислав Петковић Дис - лажни модернизам у српској књижевности / Јован Скерлић. У: Критике / Јован Скерлић. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1971. - Стр. 165-182.
II 47927/2
54. Дисово "Пролеће 1915" / Милосав Мирковић. У: Сви моји песници / Милосав Мирковић. - Београд : Полит, 1973. - Стр. 19-26.
II 54737
55. Библиографија Владислава Петковића Диса / Гојко М. Тешић. - Београд : [б. и.], 1975. - Стр. 729-784
П. о.: Књижевна историја; 7, 28, 1975, Београд.
III 429690
56. Особености Дисове поезије / Милан Ранковић. - Београд : Народна књига, 1976
II 66257
57. Прве песме Владислава Петковића Диса / Васо Милинчевић. У: Трагом наше баштине / Васо Милинчевић. - Београд : Слово љубве, 1977. - Стр. 133-151.
II 68880
58. Dis : "Утопљене душе" / Димитрије Митриновић. У: Писци као критичари пре Првог светског рата / приредио Предраг Протић. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за књижевност и уметност, 1979. - Стр. 425-430.
III 64284

59. Uvod u tumačenje Disove poezije / Simeon Marinković. U: Možda spava / Vladislav Petković Dis. - Gornji Milanovac : Dečje novine, 1983. - Str. 5-13.
II 88217
60. Disova Tamnica i Dedinčeva varijanta ove pesme / Petar Milosavljević. U: Reč i korelativ / Petar Milosavljević. - Beograd : Nolit, 1983. - Str. 195-222.
II 89255
61. Vladislav Petković Dis : 1880-1917 / Vladimir Jovičić. U: Srpski pisci / Vladimir Jovičić. - Beograd : Prosveta, 1985. - Str. 276-290.
II 97045
62. Дис : "Волео сам, више нећу" / Драгољуб Влатковић. U: Voleo sam više neću / Dragoljub Vlatković. - [Beograd] : Nova knjiga, 1986. - Стр. 183-197.
II 97558
63. Проклетство неизрецивог : Владислав Петковић Дис / Предраг Палавестра. У: Историја модерне српске књижевности / Предраг Палавестра. - Београд : Српска књижевна задруга, 1986. - Стр. 303-320.
II 99892
64. Рођење после пада / Никола Колјевић. U: Klasici srpskog pesništva / Nikola Koljević. - Beograd : Prosveta, 1987. - Str. 165-175.
II 403215
65. О једној Дисовој слици / Новица Петковић. У: Прилози за историју српске књижевне периодике / уредник Александар Петров. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за књижевност и уметност, 1990. - Стр. 353-361.
III 432192
66. "Књижевна недеља" / Предраг Протић. - [Нови Сад] : Матица српска, [1992]. - Стр. 253-261
П.о.: Зборник Матице српске за књижевност и језик; бр. 39/2, 1991.
III 432274

67. Дис / Светлана Велмар-Јанковић. У: Уклетници / Светлана Велмар-Јанковић. - Београд : Просвета, 1993. - Стр. 125-169.
II 423452
68. Дис и Скерлић / Мирослав Егерић. У: Срећна рука / Мирослав Егерић. - (2. допуњено изд.). - Нови Сад : Дневник, 1994. - Стр. 71-83.
II 423437
69. Дисова изгнанства / Миљивој Ненин. У: Летопис Матице српске. - 171, 456, 3 (септ. 1995), стр. 316-330.
II 951
70. "Можда спава" - љубав и меланхолија код Диса / Владета Јеротић. У: Дарови наших рођака. Књ. 1 / Владета Јеротић. - Београд : Просвета, 1997. - Стр. 95-121.
II 428116/1
71. Владислав Петковић Дис / Тодор Манојловић. У: Основе и развој модерне поезије / Тодор Манојловић. - Зрењанин : Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин", 1998. - Стр. 254-263.
III 423883
72. Владислав Петковић - Дис / Миодраг Павловић. У: Есеји о српским песницима / Миодраг Павловић. - Београд : Просвета, 2000. - Стр. 198-238.
II 443990
73. Дис : сусрет са светом / Михајло Пантић. У: Свет иза света / Михајло Пантић. - Краљево : Народна библиотека "Стефан Првовенчани", 2002. - Стр. 17-26.
II 449096
74. Расправа о песничком методу / Слободан Владушић. У: Летопис Матице српске. - Год. 179, књ. 472, св. 1/2 (јул-авг. 2003), стр. 194-216.
II 951
75. Библиографија Владислава Петковића Dis-а : 1903-2002 / приредио Новица Петковић. У: Записи ; Преписка ; Библиографија / Владислав Петковић Dis. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2003. - Стр. 105-231.
II 456628

76. Дисов језик, слике и музика стиха / Новица Петковић. У:
Огледи о српским песницима / Новица Петковић. - 2.,
прегледано и допуњено изд. - Београд : Друштво за
српски језик и књижевност Србије, 2004. - Стр. 71-91.
Ш 440785
77. Дис и лунарна поезија / Бојана Стојановић Пантовић. У:
Раскрићна метафоре / Бојана Стојановић Пантовић. -
Краљево : Народна библиотека "Стефан Првовенчани",
2004. - Стр.109-113.
П 459634

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

78. Владислав Петковић-Дис
79. Дис са супругом Христином
80. Христина са ћерком Горданом и сином Мутимиром
81. *Љубав*, рукопис песме, 1903 (РОМС М.8.995)
82. *Први сусрет*, рукопис песме, 1903 (РОМС М.8.995)
83. *Утеха*, рукопис песме, 1903 (РОМС М.8.995)
84. Писмо Владислава Петковића Дуса Тихомиру Остојићу
писано у Београду 3. септембра 1912. године (РОМС 2.990)
85. Дис и Сима Пандуровић у Скадарлији
86. *Дис*, карикатура Пјера Крижанића
87. *Песник Дис*, Б. Рисимовић Рисим (1957)

Први сусрет, 1903

ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС
1880 - 1917

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

Аутори Каталога

Ксенија Шуловић и Александра Драпшин

Припрема

Ксенија Шуловић
Оливера Михајловић

Умножавање

Станислава Николић

Повез

Милорад Родић

Тираж

50 примерака